

בירור על הגיור

אוסף מקורות ללימוד סוגיית הגיור

הגיור הוא סוגיה מורכבת, שהעסיקה פוסקים רבים לאורך הדורות. שבועות, החג בו אנו קוראים את מגילת רות, וסיפור הגיור של רות המואביה, הוא הזדמנות מצוינת להאיר זרקור על נושא חשוב זה.

"עקרונית, דין הגיור לפי תורת ישראל הוא מעשה חיובי בהחלט. רבותינו ראו אותו בעין יפה... נאמר: "לא גלו בני ישראל בין האומות אלא כדי שיתווספו עליהם כמה גרים"... מכל אלה מתברר שהתורה רואה את הגיור בעין יפה..." (הרב עובדיה יוסף זצ"ל, פרוטוקול מס' 230 וועדת הפנים של הכנסת, התשל"ז)

באופן פשוט, על מנת להתגייר יש לעשות שלושה דברים: מילה, טבילה וקבלת מצוות בפני שלושה דיינים, שלכתחילה אנו מצריכים את שלושתם על מנת להחשיב את הגיור כגיור כשר. נבחן עתה כל אחד מן המרכיבים בנפרד ואת משמעותו בתוך התהליך ההלכתי המכונה "גיור".

מהו גיור?

גר שמל ולא טבל או טבל ולא מל אינו גר עד שימול ויטבול, וצריך לטבול בפני שלושה והואיל והדבר צריך ב"ד אין מטבילין אותו בשבת ולא בי"ט ולא בלילה ואם הטבילוהו ה"ז גר.

(רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק י"ג הלכה ו')

מילה וטבילה הם תנאים בסיסיים ליהדות ומסמלים את הלידה מחדש כיהודי: "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי" (יבמות מ"ח, ובמקומות רבים בש"ס).

זה גר, שכן מצינו באמהות, שטבלו ולא מלו; וחכמים אומרים: טבל ולא מל, מל ולא טבל - אין גר, עד שימול ויטבול. (מסכת יבמות דף מ"ו)

דעתם של ר' אליעזר ור' יהושע היא כי מספיקה רק מילה או רק טבילה כדי להצטרף לעם ישראל. אולם להלכה, התקבלה דעת חכמים אשר פסקו כי לשם גיור נדרשת גם מילה וגם טבילה, כפי שפסק הרמב"ם:

מילה וטבילה

חז"ל לומדים את השלבים השונים של הגיור מהאופן שבו הצטרפו האבות והאמהות לעם ישראל:

ת"ר: גר שמל ולא טבל - ר' אליעזר אומר: הרי זה גר, שכן מצינו באבותינו, שמלו ולא טבלו; טבל ולא מל - ר' יהושע אומר: הרי

כהלכה, וכן כיצד ניתן לאמוד את כנות המתגיירים להצטרף לעם ישראל. מתוך הדרשה מתברר שמן הצד האחד אין אנו מקבלים גרים ללא בירור כלל ומצד שני אל לנו לחקור את הגרים חקירות "שתי וערב" אלא להסתפק בהצהרת כוונות כללית.

באשר תליני אליו. מפקדין שש מאות וי"ג מצות! עמך עמי. אסיר לן עבודת כוכבים! ואלהיך אלהי. ארבע מיתות נמסרו לב"ד! באשר תמותי אמות. ב' קברים נמסרו לב"ד! ושם אקבר. מיד, ותרא כי מתאמצת היא וגו'

הברייתא דורשת את הפסוק המפורסם ממגילת רות ומלמדת ממנו אילו מצוות על המתגיירים לקבל על מנת להתגייר

ומה לגבי קבלת מצוות?

קבלת מצוות למדנו מרות המואביה (יבמות מ"ז):

ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה, אמרה לה: אסיר לן תחום שבת! באשר תלכי אלך. אסיר לן יחוד!

ואולם, שתי שאלות עולות פעמים רבות למעשה בפני בתי הדין לגיור: הראשונה, מה עושים כאשר מתברר שהגר לא מקיים בפועל מצוות אע"פ שקיבל עליו בבית דין? השניה, היא מה עושים במקרה בו המועמד לגיור אינו מצהיר על כך אך בפועל אינו שומר ממש את כל המצוות אלא באופן הדומה יותר ליהודים המתגוררים בסביבתו? בשביל לענות על שאלות אלו עלינו לפתוח דיון נוסף בנושא גרות שלא לשם שמיים.

גרות לשם שמיים

כל המתגייר משום אישה, משום אהבה, משום יראה, אין זה גר. וכן היו ר' יהודה ור' נחמיה אומרים, כל אותם שנתגיירו בימי מרדכי ואסתר, אינם גרים. וכל שאינו מתגייר לשם שמים, אינו גר. (מסכת גרים פרק א' הלכה ז')

לכתחילה, אין לקבל גרים אשר כוונתם אינה לשם שמיים בלבד. וכך גם פוסק השו"ע (יורה דעה, סימן רס"ח, סע' יב):

כשיבא הגר להתגייר בודקים אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה שיזכה לה או מפני הפחד בא ליכנס לדת ואם איש הוא בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית ואם אשה היא בודקין אחריה שמא עיניה נתנה בבחורי ישראל. ואם לא נמצאת להם עילה -- מודיעים להם כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות כדי שיפרשו. אם קיבלו ולא פירשו וראו אותם שחזרו מאהבה -- מקבלים אותם. ואם לא בדקו אחריו או שלא הודיעוהו שכר המצות ועונשן ומל וטבל בפני ג' הדיוטות -- הרי זה גר אפי' נודע שבשביל דבר הוא מתגייר הואיל ומל וטבל יצא מכלל העובדים כוכבים וחוששים לו עד שתתברר צדקתו ואפילו חזר ועבד אלילים הרי הוא כישראל מומר שקידושיו קדושים.

להלכה פוסק השו"ע בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: המתגייר נדרש להתגייר "לשמה" - גיור לצורך הצטרפות

לסורו - יינו יין נסך... וכתוב בפרישה שיש מקשים: פשיטא, וכי עדיף מישראל מומר שכתב בית יוסף סימן קכ"ד דינו יין נסך? ומתריצים: דכאן אסרינן יינו שלו אפילו למפרע, קודם שחזר לסורו. עד כאן. וזה דבר שאינו אמת, כיון שבא לכלל ישראל - הוחזק לכל דבר כישראל, ואין לך לפוסלו עד שידוע לך שהוא פסול, משם ולהבא.

כלומר, הטור הביא בשם "בעל הלכות" שחזרת מתגייר לסורו משמעותו שאם נגע ביין, הוא מיד הופך ליין נסך ונאסר. אולם "הפרישה" נתקשה: במה זה שונה מכל ישראל מומר, אפילו אינו התגייר, שנגיעתו ביין הופכת אותו ליין נסך? והתשובה היא שמתגייר חמור יותר מישראל משום שיינו יין נסך אפילו למפרע, כלומר מרגע שהתגייר ועד לרגע זה, מה שאין כן בישראל מומר שיינו יין נסך רק מכאן ולהבא. כעת, מבקש ה"ט"ז לבאר כוונת "בעל הלכות" באופן אחר ועל ידי כך מתיישבת קושייתנו על לשון השו"ע:

וכוונת בעל הלכות נראה לי דקא משמע לן דיוקא: דדוקא להני מילי שהם לחומרא הוה כעובד כוכבים, ועל כן נקט קצת מהם. וסיים: ובשאר דברים דינו כעובד כוכבים - היינו לחומרא. אבל לקולא לא, וכדמסיק הטור לענין קידושין שלו דהוה קידושין

כלומר, גר שחזר לסורו נחשב כמומר לענין יין נסך ועניינים נוספים לחומרא. אולם לשאר עניינים, וכגון שקידש אישה ישראלית- קידושיו קידושין, שאין לנו להקל ולומר שלענין זה הוא כבר לא ישראל.

אם כך ראינו שאף במקרה שאדם לא מקיים מצוות בפועל כלל אין גיורו בטל.

לעם היהודי וקיום מצוות ללא כל פניה אחרת. מכל מקום, בדיעבד, אין הרצון מהווה גורם הפוסל את הגיור, כל עוד מל וטבל בפני שלושה דיינים, אפילו היו הדיוטות. כלומר, אפילו אינם דיינים מובהקים. אמנם, השו"ע כותב ביחס לגר "בעל פניות" שכזה: "וחוששים לו עד שתתברר צדקותו", כלומר, כאשר ידוע לנו שלגר סיבות אחרות לגרות ויש חשש שלא יקבל עול תורה ומצוות באמת, יש לנו לחוש ולראות שהוא באמת נשאר בצדקותו. מלשון זאת של השולחן ערוך ניתן היה לדייק שיש מקום לבטל גרות אף בדיעבד.

מנגד, המשך לשונו של השו"ע מלמדת שאפילו אם חזר הגר למעשיו כגוי גמור, הוא נשאר ישראל ולא ניתן להפקיע את הגיור רטרואקטיבית: "ואפילו חזר ועבד אלילים הרי הוא כישראל מומר שקידושיו קדושים".

דבריו אלו מבוארים בברייתא בגמרא (יבמות כ"ב):

אחד איש שנתגייר לשום אשה, ואחד אשה שנתגיירה לשום איש, וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים, אינם גרים... והלכה כדברי האומר [שבדיעבד] כולם גרים הם.

כלומר, אף על פי שלכתחילה אין לגייר את אותם הבאים להתגייר ממניעים הזרים לקבלת עול מלכות שמיים, בדעבד גיור זה שריר ותקף.

אם כן, כיצד ניתן ליישב כוונת השו"ע? כך מבקש לבאר לנו ה"ט"ז במקום: **בטור כתוב בשם "בעל הלכות" דאם חזר**

הרב עוזיאל, שהיה הרב הראשי, באחת מתשובותיו עומד על שאלה זאת (שו"ת משפטי עוזיאל כרך ב - יורה דעה סימן נח):

בזמן הזה אפילו קבל עליו כל התורה כולה חוץ מדקדוק אחד אין מקבלין אותו (הלכות אסורי ביאה פי"ד ה' ח'). מכאן למדו דכל שידוע שאינו משמר המצות לאחר מילה וטבילה הוי כאילו אינו מקבל המצות. ולע"ד לא נראה כן, שאם כן בטלת מצות גרות דאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואם כן נאמר אפילו בישראל כל שכן הוא בגר, שודאי יעבור במצוה או מצות מן התורה אחרי המילה

כלומר, אין אפשרות להצטרף אל עם ישראל כאשר המתגייר מצהיר כי אינו מקבל עליו אפילו אחת ממצוות התורה, בין תורה שבכתב ובין תורה שבעל פה.

על אף הכוונה לקיים את כל המצוות, לא תמיד מצליחות הבריות בשמירה על תרי"ג מצוות. קל וחומר, מתגייר, ואשר לומד ומיישם הלכה ומצוות משכניו היהודים שאינם בקיאים בכלל המצוות.

אם כך, האם ניתן לגייר במציאות ימינו היום במדינת ישראל, מתגיירים אשר מתגוררים בסמוך לשכנים חילונים או מסורתיים וקיום המצוות שלהם בפועל הוא חלקי?

האם ניתן לגייר גר/ה שמוכן לקבל עליו רק חלק מהמצוות?

כך שנינו בגמרא (מסכת בכורות ל' ע"ב ב'): **תנו רבנן: עובד כוכבים שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד - אין מקבלים אותו**

נקודה למחשבה:

האם זוהי "זכות" להיות יהודי היום במדינת ישראל? האם זוהי "זכות" להיות יהודי בחו"ל?

והוא שפיר גר מעליא...

אם לפי האומדנא שהוא מתגייר בלב שלם אלא שאנו יודעים בבירור שיעבור אח"כ על איסורי תורה כחילול שבת וכיוצא אין זה חסרון בקבלת המצוות.

והוא שפיר גר מעליא... אם לפי האומדנא שהוא מתגייר בלב שלם אלא שאנו יודעים בבירור שיעבור אח"כ על איסורי תורה כחילול שבת וכיוצא אין זה חסרון בקבלת המצוות.

דברים ברוח זו כתב הרב שלום משאש בהרחבה על המציאות במרוקו ואפשר לומר שהדברים קל וחומר במדינת ישראל (תבואות שמי"ש חיו"ד סי' קד):

ואם אמרו בזמננו, ק"בזה זשרבתה הפריצות ותערובת בחורים ובתולות לא יהודים בבתי ספר הנוצרים, ומה יעשה הבן, והוא כמעט אנוס, ואם בא מעצמו ודרש לגייר משודכתו והיא גם היא קבלה מרצון, אחרי שעושים לה מה ראתי, כפי הדין, הרי עלינו החובה לסייע ולעזור לו שישאר בדת היהדות הוא ובניו אשר ילד, ובמקום להפסיד א' שיהיה נטמע בין הנוצרים, אנו מצילים משפחה שלימה לקרבה לאמונת ה'. וזאת היתה מלאכתם של אבותינו הקדושים, אברהם ושרה, זכותם יגן עלינו, דלא לימטי לן כ"א טובה וברכה רבה. וה' יצילנו משגיאות אמן.

דילמא נפיק מהם זרעא מעליא.

כלומר, לדעת הרב עוזיאל זוהי זכות גדולה להתגייר. כך שאע"פ שדבר ידוע הוא שגר לרוב אינו שומר את כל המצוות, וקשה הדבר לישראל, מקבלים אותו משום הסיכוי שגם אם הוא לא ישמור את כל המצוות, ילדיו כן יעשו זאת.

עניין הזכות הגדולה שיש למתגייר מוזכר בפוסקים נוספים (דברות משה, שבת, עמ' קכא, אגרות משה, אה"ע ח"ד, סי' כו, הרב יוסף משאש, אוצר המכתבים חלק ג' סי' אלף תתקכ"ג).

הרב משה הכהן דריהם העלה בתשובתו (שו"ת והשיב משה יו"ד, סי' נ"א) דברים דומים וציין שיש להסביר לגר כי עליו לקיים מצוות, ולהסביר לו שכך ועונשן אולם בקבלת עול מצוות אין הכוונה לחייבו לקיים את כל המצוות בפועל:

קבלת המצוות אין הכוונה שהוא מוכרח לקבל עליו את כל המצוות לקיימם אלא לקבל עליו כל מצוות תורה ושאר יעבור הוא מקבל על עצמו ליענש העונש שמגיע לו ... וא"כ לא איכפת לנו אם בשעה שמקבל המצוות הוא חושב וגומר בדעתו לעבור על מצוה פ' ולקבל העונש ולא חשיב זה חסרון בקבלת המצוות... דענין קבלת עול מצוות אין הכוונה שיקבל עליו לקיים את כל המצוות אלא שיקבל עליו מצוות התורה ושאר יעבור על איזה מהם ענוש יענש עונש המגיע לו ואף על פי שאחר כך עבר על כמה ממצוות התורה אין זה מזיק לקבלתו עול מצוות דאע"פ שחטא ישראל הוא ואפילו אם בעת קבלתו המצוות הוא חושב לעבור על איזה מהם מכל מקום הוא קיבל על דעתא דהכי שאם יעבור יענש

והטבילה. והרי זה כאלו אמרו חוץ מדבר אחד. אבל באמת זה אינו דלא אמרו חוץ מדקדוק אחד אין מקבלין אותו אלא שאומר שאינו מקבל עליו עול מצוה זאת. וכן דאיק לישנא דגמרא: נכרי שבא לקבל דבר תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו (בכורות ל ב). הרי לך מפורש שלא נאמרו דברים אלה אלא למי שאומר שאינו מקבל דבר מדברי תורה, או מדקדוקי ספרים. אבל אם קבל כל התורה ושכרן ועונשן של מצוות אלא שהוא נמשך בדברים שהרגיל בהם בגיותו הרי זה גר חוטא ואין נמנעים מלקבל אותו משום כך. תדע מדאמרין: ומודיעים להם מקצת מצוות חמורות מאי טעמא. דאי פריש נפרוש, דאמר מר קשים גרים לישראל כספחת. פירש"י: שאוחזים מעשיהם הראשונים ולומדים ישראל מהם או סומכין עליהם באסור והיתר. וכן כתב הרמב"ם ז"ל. ומפני זה אמרו קשים גרים לישראל כנגע צרעת, שרובן חוזרין בשביל דבר ומטעין את ישראל (הלכות אסורי ביאה פ"ג ה' יח). הרי לך מפורש דאע"ג שידוע לנו דרוב הגרים אינם מקיימים המצוות אחרי מילה וטבילה ובכל זאת לא נמנעו מלקבלם משום כך. אלא אומרים להם מקצת מצוות חמורות היינו עונשן של מצוות כדי דאי פריש נפרוש. אבל אי לא פריש מקבלים אותם והוא את חטאו ישא ואין ישראל ערביין עליו. (קדושין ע ב, נדה יג ב ד"ה קשים גרים). מכל האמור מתבררים הדברים כשמלה: גר שקבל עליו המצוות ועונשן אעפ"י שידוע שלא יקיים אותם מקבלים אותו אחרי שהודיעו לו מצוות קלות וחמורות ענשן ושכרן. שגם אם יחטא ויענש מכל מקום זכות היא לו לזכות באותן המצוות שיקיים אותן ומשום

גיור ילדים

מסייע ליה: הגיורת, והשבוי, והשפחה, שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד; מאי לאו דאטבלינהו על דעת בית דין! לא, הכא במאי עסקינן - בגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו, דניחא להו במאי דעביד אבוהו.

רב הונא אומר: בית הדין מגיירים קטן (שאינו לו דעת משפטית) מכיוון שזו זכות, וזכות ניתן להקנות לאדם אף שלא מדעתו ("זכין לאדם שלא בפניו"). למסקנת הגמרא, קטן מתגיייר על דעת אביו כל עוד אביו נוכח.

תורמת ביצית שאינה יהודיה. ילדים אינם אישיות משפטית העומדת בפני עצמה והם אינם יכולים לקבל החלטות בעצמם.

אמר רב הונא: גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין. מאי קמ"ל? דזכות הוא לו, וזכין לאדם שלא בפניו, תנינא: זכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לאדם שלא בפניו! מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה, דהא קיימא לן דעבד ודאי בהפקירא ניחא ליה, קמ"ל דהני מילי גדול, דטעם טעם דאיסורא, אבל קטן - זכות הוא לו. לימא

מה קורה כאשר בפני בית הדין מגיע קטן, ילד, שטרם הגיע לגיל מצוות והוריו מבקשים לגיירו?

עניין זה עולה כיום באופן תדיר, הן בנישואים בהם אב הילדים יהודי על פי ההלכה והאם לא, והן במקרים רבים של פונדקאות בהם זוג יהודים נאלצים להיעזר בשירותיה של

האם לבין הדין היכולת לגייר קטין? הפוסקים חלוקים:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות גרים סימן רסח סעיף ז

עובד כוכבים קטן, אם יש לו אב יכול לגייר אותו. ואם אין לו אב, ובא להתגייר או אמו מביאתו להתגייר, בית דין מגיירין אותו, שזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו. בין קטן שגירו אביו בין שגירוהו ב"ד, יכול למחות משיגדיל ואין דינו כישראל מומר אלא כעובד כוכבים. במה דברים אמורים? כשלא נהג מנהג יהדות משהגדיל, אבל נהג מנהג יהדות משהגדיל שוב אינו יכול למחות.

טור (רב יעקב בר אשר המאה ה-14 ספרד) יורה דעה סימן רס"ח

כתב בעל הלכות חרש שוטה וקטן שבאו להתגייר אין מקבלין אותן מפני שאין כשרין להתנות עליהן אבל קטן אע"פ שאין בו דעת מלין אותו על פי אבותיו ואיני יודע למה פסק דלא כרב הונא דאמר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד אע"ג דקאמר לימא מסייע ליה ודוחה אותו עיקר דבריו לא נדחו.

הטור מביא מסורת בשם ספר "בעל הלכות גדולות" (המאה ה-9, בבלי) שאין אנו פוסקים כרב הונא כלל ובכל מצב שאין האב יכול או רוצה לגיירו, אי אפשר לגייר קטן. השולחן ערוך פוסק שקטן, אם אביו אינו בנמצא, מגיירים אותו על דעת בית הדין מפני שזו זכות שניתן להקנות לו ע"י צד שלישי.

מהי הזכות האמורה? האם להיות יהודי זו זכות? האם המצוות שהילד עתיד לקיים? שאלה זו עמדה במרכז של מחלוקת שהתעוררה במאה ה-20. עם החילון והמודרניזציה הלכה וגברה מגמת נישואי התערובת בין יהודים ושאנים יהודים.

האם מותר לגייר ילדים מנשואי תערובת אע"פ שפעמים רבות הבית איננו שומר מצוות ולעתים אף האם לא התגיירה? הפוסקים חלוקים:

הרב משה פיינשטיין (רוסיה-ארה"ב, המאה ה-20), שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן קנח:

אך נכון הדבר כשיגדיל להטבילו עוד הפעם לגרות בפני ב"ד משום שלא ברור הדבר במדינה זו שהוא זכות כיון שבעוה"ר קרוב שח"ו לא ישמור שבת וכדומה עוד איסורים. אך אפשר שמ"מ הוא זכות שאף רשעי ישראל עדיפי מעכו"ם וגם הוא זכות מחמת דניחא ליה במאי דעביד אביו ובפרט אחרי שגם אמו נתגיירה שבאופן זה הוא יותר זכות ועיין בחת"ס סי' רנ"ג שסובר שבזה לא יוכל למחות כשיגדיל והובא בפ"ת סק"ח לכן יותר קרוב שהוא זכות אבל לצאת מידי ספק לגמרי יהיה טוב לזכור להטבילו כשיגדיל.

הרב קוק (ארץ ישראל המאה ה-20) שו"ת דעת כהן קמ"ז:

אבל בענין שהדבר מתברר, שאין דעתם כלל לקיים ולהזהר מאיסורי תורה, מאי מהני מה שהם מוסרים אותו לגירות על דעת בית דין, דפשיטא דלא עדיפא מסירתם מאילו מסר את עצמו לגירות במילה וטבילה, שכיון שחסרה קבלת המצוות אין זו גירות כלל...
שדעת בית דין הויא כקבלת מצוות, היכא דהאב מקבל עליו באמת לגדלו בקיום מצוות.

נקודה למחשבה:

מה המניע להקל על גיור קטנים בארץ לעומת גיור קטנים בגולה?

כלומר, דעת הרב קוק שהזכות היא בקיום המצוות ממש, ולכן, במקרה בו הילד לא גדל באוירה שומרת מצוות אין זו זכות כלל ואין בית הדין יכולים "להקנות" לו זכות זו. לעומתו, הרב פיינשטיין מבין שלהיות יהודי זו זכות, אף אם לא יקיים דבר ולכן בית הדין יכולים לזכות אותו ביהדותו.

ישראל... אבל לא כן המצב היום בארץ. ההימנעות מלגייר קטנים, לא רק שלא תתרום להרתיע מפני נישואי תערובת, אדרבה - היא תביא להתפשטות המגיפה בצורה נוראה רח"ל. לפיכך, בנידון שלנו, ברור שאין להוסיף סייגים וגזירות אלא שיש להעמיד הדין על תלו, ולהכניס כל הנפשות הללו תחת כנפי השכינה בלי היסוס ובלי שהייה כלל וכלל.

הרב נחום רבינוביץ, יב"א, מדגיש את החשיבות בגיור קטנים בעת קיבוץ גלויות וחזרת עם ישראל לארצו.

ואמנם, הרואה יראה בכמה תשובות של גדולי הפוסקים בדורות האחרונים שפקפקו בזכות הגיור, אבל מבין השיטין עולה ברור שעיקר החשש שלהם היה כדי להרתיע את בחורי ישראל שלא יקחו להם נשים מכל אשר בחרו מגויי הארץ, ורצו לגדור גדר כדי להרחיקם מקהל

הגיור היום במדינת ישראל

מפעל קיבוץ הגלויות הביא לעליה גדולה ממדינות חבר העמים לשעבר. מתוך כמיליון עולים, שליש הם בנים לאב יהודי, אך אינם יהודים על פי ההלכה. עפ"י נתוני הלמ"ס לשנת 2014 אוכלוסיית חסרי הדת מונה היום בישראל כ-420 אלף איש.